Ἔτος ΙΕ'. Ἐν Ἀθήναις 4 Ἰουλίου 1902 Ἀριθ. 236

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΟΡΓΑΝΟΝ
ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	ΓΡΑΦΕΙΑ
Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ἢ 1 Ἰουλίου Ἐσωτερικοῦ δρ. 6. — Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 8.	ΜΙΧ. Ι. ΓΑΛΛΑΝΟΣ	«Ἀναπλάσεως καὶ Ὀρθοδοξίας» ὁδὸς Φλέσσα, 5, παρὰ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ θρησκεία καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ὑπὸ F. Bettex — Ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὑπὸ Κρυστάλλας Δρακαλοπούλου — Ὁ θάνατος, ὑπὸ Ν. Κ. Μακάρου — Ὁ Ραββῖνος Ἰσαὰκ Μ. ὑπὸ Νικολ. Χ. Ἀμβρόζη.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ
ΚΑΙ
ΑΙ ΦΥΣΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ
ΥΠΟ
F. BETTEX

ΚΕΦ. Β'.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ

Ζ'.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φύλλου).

Καὶ πρῶτον ἡ μετακομιδὴ εἴτε τῶν ταξειδιωτῶν εἴτε τῶν ἐμπορευμάτων θὰ φθάσῃ εἰς ἀναλογίας κολοσσιαίας. Αἱ ἀφ' ἑκάστου σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ ἀρχόμεναι γραμμαί, τετραπλαῖ καὶ ἑξαπλαῖ, μὲ πλάτος δέκα μέτρων καὶ πλέον, θὰ ἦσαν εἰς ἔννοιαν καὶ κατοπλικτικὴν κίνησιν. Ἠλεκτρικοὶ ἁμαξοι ἐκινοῦσαι ἀνὰ δέκα λεπτά, ὡς τώρα οἱ τροχιόδρομοι, θὰ πραγματοποιήσωσιν, ὡς ἐλπίζουσιν οἱ μηχανικοί, ταχύτητα διακοσίων χιλιομέτρων καθ' ὥραν. Καὶ αἱ ἁμαξαι αὗται δὲν θὰ ἦσαν μικρὰ κιβώτια, ὅπου ἐγκεκλεισμένοι ὡς πρόβατα καὶ μόλις δυνάμενοι νὰ ἐκτείνωμεν τοὺς πόδας, φαντοζόμεθα ὅτι ταξειδεύομεν ἐτέως, ἀλλ' ἀληθῆ ξενοδοχεῖα μὲ πλήρη ἐπίπλωσιν. Καὶ παρὰ τὰς γενομένας, τὰς προωρισμένας διὰ τοὺς ταξειδιώτας, ἄλλαι, ἐγκωδέστεραι καὶ εὐρύτεραι, θέλουσι γενεσιμεύει διὰ τὴν μεταφορὰν ἑλκυλίνων καταστημάτων σίτου, οἴνου, ἐλαίου, πετρελαίου κ.τ.λ.

Ὡς δὲ κατὰ ξηρὰν αἱ μεγάλαι γραμμαὶ τῆς μετακομίσεως θ' αὐξηθῶσιν ἐπὶ μᾶλλον, οὕτω καὶ ἐν τῷ Ὠκεανῷ μεγάλαι θαλάσσιοι γραμμαὶ θὰ ἀνοιγῶσι, π.χ. μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Πανάμᾶ, Λονδίνου καὶ Ἀκρωτηρίου, εὖρους 50 χιλιομέτρων, φωτιζόμεναι κατ' ἴσας ἀποστάσεις ὑπὸ κινητῶν φάρων ἐκ χάλυβος, ἀσφαλῶς ἠγκυροβολημένων, δεικνυόντων εἰς τὰ μεγάλα ὑπερωκεάνεια σκάφη τὴν ὁδόν, ἣν δέον ν' ἀκολουθῶσιν, ἵν' ἀποφύγωσι συγκρούσεις, ἐνῷ ἡ ναύλωσις τῶν μικρῶν πλοίων θὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἀκτοπλοΐαν. Καὶ οἱ φάροι οὗτοι θὰ χρησιμεύσωσι συγχρόνως ὡς ἀποθῆκαι, ὡς σταθμοὶ τηλεγραφικοὶ ἅμα καὶ ναυαγοσωστικοί. Ἀλλὰ παρὰ τὰ πλωτὰ ταῦτα μέγαρα καὶ τὰ ἀπειρομεγέθη πλοῖα — ἀποθήκας, αἱ θάλασσαι θ' αὐλακίζωνται πάντοτε ὑπὸ κομψῶν θαλαμηγῶν φερουσῶν ὁλονέν πολυαριθμοτέρους ἐραστὰς τῆς ἀνέσεως, ἐπιθυμοῦντας ν' ἀποφύγωσι τὸν θόρυβον καὶ τὴν ἀνίαν τῶν πόλεων, καὶ ἐπιζητοῦντας ν' ἀνεύρωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τὴν γαλήνην καὶ τὴν ὑγείαν διὰ τὰ κουρασμένα νεῦρά των. Ἡ θαλαμηγὸς αὕτη τοῦ μέλλοντος θὰ ὁμοιάζῃ πρὸς ἔνυδρον κάνθαρον, ὁ-ὲ μὲν τανύοντα τὰς ἐκ γαλῆς πτέρυγάς του πρὸς πτῆσιν, ἄλλοτε δὲ συμπτύσσοντα καὶ κρύπτοντα αὐτὰς ὑπὸ τὰ ἔλυτρά του, ἵνα βυθισθῇ εἰς τὰ ὕδατα, ὧν χάρις εἰς ἀποθηκευμένον ἀέρα, ἐξερευνᾷ τὸν βυθὸν κατ' ἀρέσκειαν. Ἄλλοτε πάλιν ἡ θαλαμηγὸς αὕτη θ' ἀναρριχᾶται εἰς τὴν ξηρὰν διὰ μηχανήματός της, ἢ θὰ ἐναρμόζηται ἐπὶ σιδηροδρομικῶν τροχιῶν, ἵνα διατρέχῃ τὰς ἠπείρους, ἢ θὰ ἐπιχειρῇ ἀκαθέκτους ἐκδρομάς, ὡς ἔλεγθον, ἐπὶ τῶν πάγων τοῦ βορείου πόλου.

Πόσον ἀπέχομεν ἤδη τῆς Ἀγγλίας τοῦ 1660, ὅπου ἀπηγορεύετο εἰς ταχυδρομικὴν ἅμαξαν νὰ κάμῃ καθ' ἑβδομάδα πλέον ἢ ἓν ταξείδιον, ἢ νὰ διανύσῃ πλέον τῶν 30 ἀγγλικῶν μιλίων (15 χιλιομέτρων) καθ' ἡμέραν!

Καὶ τὰ ξενοδοχεῖα θὰ προχωρήσωσι. Τί δὲν θὰ ἐφεύρωσι, διὰ νὰ προσελκύσωσι περιηγητάς. Ψυλλάδια ταξειδιωτικὰ ἰσχύοντα ἐπὶ ἓν ἔτος ὁ' ὅλον τὸν παλαιὸν ἢ τὸν νέον κόσμον, μὲ εἰσιτήρια κυανᾶ, ἐρυθρᾶ, ἢ κίτρινα,

1ης, 2ας, καὶ 3ης θέσεως, πρὸς συντήρησιν ἀνελλιπῆ ἐπὶ εἰκοσιτετράωρον ἐν τοῖς ξενοδοχείοις, κτλ., κτλ.

Ἐλπίσωμεν, ὅτι τὰ μέσα ταῦτα τῆς συγκοινωνίας, τελειοποιημένα, θὰ συνεπαγάγωσι λογικωτέραν κατανομὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῆς γῆς· ἐλπίσωμεν ἐπίσης ὅτι ἡ ἀνθρωπότης θὰ κατανοήσῃ τέλος, ὅτι ἡ σπουδαιοτάτη αὐτῆς ἀποστολὴ εἶνε τὸ νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν ταύτην. Ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ἔζησε μὲ ἄνθρακας, χάλυβα ἢ ὕαλον· ἔχει ἀνάγκην ἄρτου, ἐλαίου, κρέατος διὰ τὴν τροφήν του, βάμβακος, ἐρίου, δέρματος διὰ τὰ ἐνδύματά του, καὶ ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ἁλιεία θ' ἀποτελέσωσι πάντοτε τὴν βάσιν τῆς ὑπάρξεώς του. Θὰ ἦτο λίαν ὡραῖον τὸ νὰ ὁμόσωσι πρὸς ἀλλήλους οἱ λαοὶ εἰρήνην, ἂν μὴ παντοτεινήν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἑκατὸν ἐτῶν. Θὰ ἠδύναντο τότε νὰ ἐπασχολήσωσιν ὠφελίμως τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἰσχυρῶν καὶ εὐρώστων νέων, οἵτινες χάνουσι τώρα τόσα ἔτη, ἵνα μάθωσι τὴν τέχνην τοῦ νὰ καταστρέφωνται ἀμοιβαίως. Θὰ ἠδύναντο κατὰ πρῶτον νὰ τοὺς χρησιμοποιήσωσιν εἰς ἐξυγίανσιν τῆς Μεσοποταμίας διὰ τῆς φυτείας ἑκατομμυρίων τινῶν εὐκαλύπτων· ἔπειτα νὰ κατασκευάσωσιν ἐν αὐτῇ διώρυγας κατὰ τὰ θαυμάσια σχέδια τῶν ἀρχαίων Βαβυλωνίων. Ἀκολούθως θ' ἀνοικοδόμουν τὴν Νινευὶ καὶ τὴν Βαβυλῶνα καὶ τινας δωδεκάδας μικρῶν πόλεων, ὅπου θὰ μετεκόμιζον ἑκατομμύριά τινα ἀργῶν καὶ ἀχρήστων, οἵτινες σήμερον ἀποτελοῦσι βάρος καὶ μόλυσμα τῶν πρωτευουσῶν μας καὶ τῶν κρατῶν μας. Τότε τὰ τωρινὰ συντάγματα τῶν ἀνδρείων στρατιωτῶν ἠδύναντο νὰ μεταβῶσιν εἰς ἀνοικοδόμησιν τῆς Καρχηδόνος καὶ ἀποικισμὸν τῆς βορείου Ἀφρικῆς, νὰ ἐκσκάψωσιν ἐν τῇ Σαχάρᾳ ἀρτεσιανὰ φρέατα, καὶ νὰ τὴν καταφυτεύσωσι μὲ φοίνικας· τέλος νὰ κατασκευάσωσιν ἐν αὐτῇ σιδηροδρόμους ἠλεκτρικούς. Μετὰ ταῦτα, θὰ τοῖς ἀπέμενε νὰ ἐκχερσώσωσιν ὅλην σχεδὸν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ νὰ καλλιεργήσωσι τὰς ἀχανεῖς πεδιάδας καὶ τὰ δάση τῆς Ἀμαζόνος καὶ τοῦ Ὀρενόκου, δεκάκις μεγαλήτερα τῆς ἐκτάσεως τῆς Γαλλίας, δι' ἀρότρων καὶ θεριστικῶν μηχανῶν ἠλεκτρικῶν. Δὲν θὰ εἴχομεν πλέον τότε νὰ φοβηθῶμεν τὴν περίσσειαν τῶν πληθυσμῶν· διότι ὑπελογίσθη, ὅτι ἡ γῆ, καταλλήλως καλλιεργουμένη, θὰ ἠδύνατο νὰ θρέψῃ τεσσαρακοντάκις πλείονας ἢ ὅσους φέρει νῦν. Τέλος, τὰ πέντε ἑκατομμύρια τῶν ἐργατῶν, οὓς συντηροῦμεν τώρα εἰς τὰς στρατιωτικὰς τάξεις ἀνωφελῶς, ἠδύναντο νὰ ἐξωραΐσωσι τὴν γῆν καὶ νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν ἀνθρωπότητα φυτεύοντες πολλαχοῦ, ἐπὶ νήσων, ἀνὰ τὰς κλιτύας τῶν ὀρέων, εἰς τὰς στέππας ἢ τὰς χέρσους γαίας, ἑκατομμύριά τινα δένδρων καρποφόρων, ἰνδικῶν φοινίκων καὶ βανανεῶν, ἀπιδεῶν καὶ ἀμπέλων. Καὶ ἂν τοῖς ὑπελείπετο χρόνος, ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθῶσιν εἰς τὸ νὰ ἐκσκάπτωσι διώρυγάς τινας χρησίμους· τὴν τοῦ Παναμᾶ πρὸ πάντων, ὅπου, μετ' οὐ πολύ, θὰ ἱδρύοντο, εἰς τὴν διασταύρωσιν ταύτην τῶν τεσσάρων ἠπείρων, ἀποθῆκαι προϊόντων καὶ ἐμπορευμάτων πάσης τῆς γῆς· ἔπειτα, ἄλλας διώρυγας, ἀπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν Κασπίαν κτλ. Τέλος, θὰ ἔφερον τὴν θάλασσαν εἰς Παρισίους, εἰς Ρώμην, εἰς Βερολῖνον, καὶ θὰ συνέδεον δι' ἀπεράντων γεφυρῶν τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας, τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῆς Σικελίας, τὴν Τουρκίαν μετὰ τῆς Ἀσίας, τὸ Γιβραλτὰρ μὲ τὸ Μαρόκον, καὶ τὴν Ἰνδικὴν μὲ τὴν Κεϋλάνην.

Γνωρίζω καλῶς, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν ὡραίων τούτων ἰδεῶν δὲν θὰ πραγματοποιηθῶσιν. Ἡ ταλαίπωρος αὕτη ἀνθρωπότης, ἡ τόσον καυχωμένη διὰ τὰς προόδους της καὶ τὰ φῶτά της, δούλη τῶν δαιμόνων τοῦ ἐγωισμοῦ, τῆς ἀπληστίας καὶ τοῦ μίσους, εἶνε λίαν ἀνίκανος εἰς τὸ νὰ συνενόσῃ τὰς προσπαθείας της, διὰ τὰ κατευθύνῃ πρὸς σκοποὺς κοινοὺς καὶ ἀληθῶς λογικούς· ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀδύνατον, ὥστε μετοχική τις ἑταιρεία, ἥτις θὰ ὑπέσχετο εἰς τοὺς μετόχους της λαμπρὰ μερίσματα, νὰ ἐκτελέσῃ τινὰ τῶν σχεδίων τούτων.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ συνεταιρισμὸς θὰ μεγαλουργήσῃ κατὰ τὸν ἀρξάμενον αἰῶνα. Μόλις ἠρξάμεθα νὰ πραγματοποιῶμεν ὅ,τι εἶνε δυνατὸν νὰ κατορθώσωμεν, συγκεντροῦντες ἐπὶ σημείου τινὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὰ κεφάλαια χιλιάδων ἀτόμων. Ἡ ἀρχὴ αὕτη θὰ ἐκδηλωθῇ πιθανῶς πλήρης ἐν τῇ πόλει τοῦ μέλλοντος. Ὡκοδομημένη ἐν σχεδίῳ ὁμοιομόρφῳ, κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, θὰ ἀποβῇ, κατὰ μικρόν, κανονικὸς ὄγκος οἰκημάτων, πάντων τοῦ αὐτοῦ εἴδους, κεκαλυμμένος ἴσως ὑπὸ ἀπτεροειδοῦς ὑαλίνης στέγης, ἔχων εἰς τὸ κέντρον, ὡς καρδίαν, κεντρικὴν ἐλατήριον δύναμιν, ἥτις θὰ διαχύνῃ καθ' ὅλον τὸν ὀργανισμὸν τῆς πόλεως τὸ φῶς, τὴν θερμότητα καὶ τὴν δύναμιν. Εἰκών, ἥτις μᾶς φαίνεται παράβολος καὶ φανταστική, ἀλλ' ἦν ἡ πραγματικότης τοῦ μέλλοντος θὰ ὑπερβῇ βεβαίως ἀκόμη. Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἐχλεύαζον τοὺς σιδηροδρόμους ὡς ἀνθυγιεινούς, κινδυνώδεις, ἀνεκτελέστους. Ἔπρεπε, τοὐλάχιστον, ἔλεγον, νὰ περικλείσωσι τὰς γραμμὰς ἐντὸς τοιχωμάτων ἐκ σανίδων! Εἴμεθα πάντοτε καὶ ἐν πᾶσιν ἄνθρωποι μικρᾶς πίστεως.

Οἱ καρποὶ τοῦ συνεταιριστοῦ θὰ μεταβάλωσι καὶ αὐτὸν τὸν οἰκιακὸν βίον. Δὲν θέλουσιν ἐννοεῖ, ἐν ἔτει 2000, ὅτι ποτέ, ἐν πόλει 100 000 κατοίκων, 10,000 μαγειρισσῶν ἤναπτον, μετὰ πολλοῦ κόπου, τρὶς καθ' ἑκάστην, τριάκοντα χιλιάδας μικρῶν πυρῶν, διὰ νὰ μαγειρεύσωσιν εἰς τὴν ἀσβόλην, τὸν καπνὸν καὶ τὴν στάκτην, τριάκοντα χιλιάδας διαφόρων φιγητῶν, τὰ ὁποῖα ἐν κεντρικὸν μαγειρεῖον, ἐφωδιασμένον μὲ ἠλεκτρικὰς πυρεστίας, καὶ πεντακόσιοι μάγειροι θὰ παρασκευάζωσι τότε πολὺ ταχύτερον καὶ καλήτερον, δεκάκις δὲ τοὐλάχιστον εὐθηνότερον, καὶ χωρὶς τόσην φύρειν. Δὲν βλέπομεν ἤδη, ὅτι ἐπὶ πολεμικοῦ τινος πλοίου τέσσαρες ἢ πέντε ἄνδρες παρασκευάζουσι ταχέως καὶ καλῶς τὸ φαγητὸν ἑξακοσίων ἢ ἑπτακοσίων ἀνδρῶν;

Ἡ θέρμανσις ἐπίσης θὰ ὑποστῇ πλήρη ἐπανάστασιν. Αἱ ἑστίαι ἡμῶν καὶ αἱ καπνοδόχοι δὲν θὰ παραταθῶσιν ἐπὶ πολύ. Ὡραῖαι σφαῖραι ἐκ διαυγοῦς ὑάλου, ἀληθεῖς ἥλιοι τῆς οἰκίας, ὅπου θὰ καίῃ ὕδωρ ἀναλελυμένον, κανονιζόμεναι κατὰ βούλησιν διὰ στρόφιγγος, θὰ τὰς ἀντικαταστήσωσι μετ' οὐ πολύ, καὶ οἱ ἔγγονοί μας θὰ παρατηρῶσι μετ' ἐκπλήξεως, εἰς τὰ εἰκονογραφημένα βιβλία, ἑστίας καὶ καπνοδοχοκαθαριστάς, ἐνθυμήσεις φοβερὰς σκοτεινοῦ τινος καὶ βαρβάρου ΙΘ'. αἰῶνος. (ἀκολουθεῖ).

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ

Θ'.

Ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν.

Ἰδοὺ τέλος ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ περικλεοῦς τῶν Ἐλαιῶν ὄρους (1)! ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἱεροῦ, ἐφ' οὗ τοσάκις ἐπάτησαν τοῦ Κυρίου οἱ ἄχραντοι πόδες! ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀγωνίας! ἐπὶ τοῦ ἁγίου ὄρους, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν δόξῃ πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἀνελήφθη! Διήλθομεν, ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, τὸν χειμαρρον τῶν Κέδρων, ὃν τοσάκις ὁ Σωτὴρ ἡμῶν μετὰ τῶν μαθητῶν του διῆλθε, μεθ' ὃ κατήλθομεν τῶν ἁμαξῶν, ἵνα ἐπισκεφθῶμεν τὸ λεγόμενον σπήλαιον τοῦ Βαροὺχ ἢ σπήλαιον τοῦ Ἱερεμίου, καὶ τοὺς τάφους τῶν Κριτῶν. Καὶ τὸ μὲν σπήλαιον, πρὸς βορρᾶν τοῦ τείχους τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰς ἱκανὴν ἐξ αὐτοῦ ἀπόστασιν, εἶνε ὑψηλὸν καὶ εὐρύχωρον. Ἡ εἴσοδός του εἶνε ἐν μέρει πεφραγμένη, καὶ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχουσι μικρὸς κῆπος καὶ τεμάχια κιόνων, πρὸς δὲ καὶ στέρνα μεγάλη καὶ ἀρχαία, καλουμένη παρὰ τῶν Λατίνων φυλακὴ τοῦ Ἱερεμίου. Κατὰ τὴν ἡμετέραν παράδοσιν ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ἐκοιμήθη ὁ Βαροὺχ κατὰ θείαν οἰκονομίαν, ἑβδομήκοντα ὅλα ἔτη, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν ὑπὸ τῶν Χαλδαίων καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ. Κατὰ δὲ τὴν παράδοσιν τῶν Λατίνων, ἐκεῖ ὁ Ἱερεμίας ἔγραψε τοὺς θρήνους του· δεικνύουσι μάλιστα ἐκεῖ που πλησίον, πρὸς τ' ἀριστερὰ καὶ ὀλίγον ὑψηλότερα, κοίλωμα ἐπὶ τοῦ βράχου, ὡς τὸν τόπον, ὅπου ὁ προφήτης ἐκοιμήθη· οὔτε ἡ μέν, οὔτε ἡ δὲ τῶν παραδόσεων τούτων ἔχουσι ἀληθείας· τὸ πιθανότερον εἶνε ὅτι ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ἐτάφη ὁ Βαροὺχ υἱὸς Ζαβαΐ (Νεεμ. γ'. 20). Προχωροῦμεν ὀλίγα λεπτὰ καὶ φθάνομεν εἰς τὰ περίεργα ἐκεῖνα μνήματα, τὰ καλούμενα τάφοι τῶν Κριτῶν ἢ τάφοι τῶν βασιλέων· ἐσφαλμένως ὅμως, διότι, ὡς γνωρίζομεν, οἱ πλεῖστοι τῶν Κριτῶν τοῦ Ἰσραὴλ μακρὰν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐτάφησαν, οἱ δὲ βασιλεῖς τοῦ Ἰούδα πάντες σχεδὸν ἐντὸς τῆς πόλεως. Κατὰ τοὺς ξεναγούς μας, τὰ μνήματα ταῦτα κατεσκεύασε δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τὴν οἰκογένειάν της ἡ Ἑλληνὶς βασίλισσα τῶν Ἀδιαβηνῶν (1) Ἑλένη, ἥτις, ὀλίγα ἔτη μετὰ Χριστόν, ἐλθοῦσα εἰς Ἱεροσόλυμα ἠσπάσθη τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ ἐδαπάνησε τοὺς θησαυρούς της ἐν καιρῷ μεγίστου λιμοῦ, φέρουσα σῖτον ἐξ Αἰγύπτου, ἵνα ἀνακουφίσῃ τοὺς πάσχοντας Ἰουδαίους, οὓς καὶ πολλαχῶς ἄλλως εὐηργέτησε, δι' ὃ καὶ ἐκεῖνοι εὐγνωμονοῦντες ἐκήρυξαν αὐτὴν εὐεργέτιδα. Καὶ πρῶτον κατήλθομεν ἐντὸς ἀνεσκαμμένου χώρου, ὡσεὶ τετραγώνου ὑπογείου πλατείας. Αὐτόθι ὑπάρχουσιν ἐρείπια κτιρίου, ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ θριγκοῦ τῶν ὁποίων σώζονται εἴσέτι ἴχνη τριγλύφων καὶ μετοπῶν, παριστανουσῶν φύλλα ἀκανθῶν, καὶ ἕτερα κοσμήματα, κατὰ μίμησιν τῶν ἑλληνικῶν ῥυθμῶν· ἔσωθεν σχηματίζεται στοά, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν γωνίαν, πρὸς τὸ βάθος, ὑπάρχει στρογγύλη ὀπὴ καὶ πλησίον της λίθος ἐπίσης στρογγύλος, ἐφαρμοζόμενος εἰς αὐτήν. Τὸν λίθον τοῦτον καὶ τὴν ὀπὴν ὅταν ἴδῃ τις, ἐννοεῖ πληρέστατα τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου, «Εὗρον τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου». Ἡ ὀπὴ φέρει εἰς ὑπόγεια σκοτεινά, ὅπου ὑπάρχουσιν οἱ τάφοι, ἐν οἷς κατετίθεντο οἱ νεκροί. Ἐκεῖθεν ἐξελθόντες ἀνήλθομεν εἰς τὸ ὄρος.

Τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἱερουσαλήμ, χωρίζεται δὲ ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ Χειμάρρου τῶν Κέδρων. Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς πόλεως δὲν φαίνεται τόσον ὑψηλόν· ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου ὅμως μέρους ὀρθοῦται ὑψηλότατον καὶ λίαν ἀπότομον μὲ τὰς τρεῖς αὐτοῦ κορυφάς· τὴν τῆς Ἀναλήψεως, ὅπου ἤδη ἱστάμεθα, καὶ ἥτις κυρίως ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καλεῖται, τὴν τῆς Γαλιλαίας, καὶ τὴν τῆς Κατάρας.

Ἡ κορυφὴ τῆς Ἀναλήψεως εἶνε αὐτὴ ἐκείνη, ἐξ ἧς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνελήφθη. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἀνηγείρετο ἄλλοτε μεγαλοπρεπῶς περικαλλὴς ναός, ἡ ὑπὸ τῶν ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης οἰκοδομηθεῖσα Βασιλική, ἡ σεπτὴ τῆς Ἀναλήψεως Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας σήμερον δὲν σώζονται εἰμὴ τὰ ἐρείπια μόνον, συνιστάμενα ἐκ μεγάλου καὶ ἀκανονίστου ὀκταγώνου περιβόλου, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ναΐσκος ὀκτάγωνος ἐπίσης, ἔχων εἰς ἑκάστην γωνίαν του μαρμάρινον κίονα καὶ ὑπὸ μικροῦ τρούλου στεγαζόμενος. Θύρις ὑπάρχει πρὸς δυσμάς, καὶ διὰ ταύτης εἰσερχόμενοι βλέπομεν δεξιὰ ἐπὶ τοῦ βράχου ἴχνος ποδός, ὅπερ ἅπασα ἡ χριστια-

(1) Πρὶν ἐκκινήσωμεν διὰ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἐπεσκέφθημεν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις Παρθεναγωγεῖον τῶν Ὀρθοδόξων, τὸ ὁποῖον διευθύνει ἡ ἀξιόλογος καὶ λίαν εὐγενὴς κυρία Ἀγλαΐα Βεῖκου, ἥτις, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν εὐπαιδεύτων διδασκαλισσῶν κ.κ. Μαρίας Παπαδημητρίου, Γ'ρατίας Σαχτούρη καὶ Ἀλεξάνδρας Δάδα, διδάσκουσι πλέον τῶν διακοσίων μαθητριῶν. Αὗται, ἀραβόφωνοι οὖσαι, ὁμιλοῦσιν ἤδη εὐχερέστατα τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ δεξίωσις, ἥτις ἐγένετο εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ, ἦτο συγκινητικωτάτη· πολλαὶ μαθήτριαι, παρατεταγμέναι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κλίμακος, μᾶς ἔρραινον μὲ ἄνθη. Κατόπιν ἔψαλαν ὡραιότατα ἑλληνικὰ ᾄσματα, ἡ δὲ κ. Διευθύντρια μᾶς προσεφώνησε πατριωτικώτατα· εἰς τὴν προσφώνησιν αὐτῆς ἀντεφώνησαν οἱ κ. κ. Λάμπρος, Γέγλες καὶ Δραγάτσης, ὅλοι δὲ συνεχάρημεν θερμῶς αὐτὴν τε καὶ τὰς ἀξιοτίμους βοηθούς της.

(1) Τὸ κράτος τῶν Ἀδιαβηνῶν ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τὴν Ἀσσυρίαν, σήμερον δὲ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Κουρδιστάν.

νικὴ ἐκκλησία θεωρεῖ ἀχειροποίητον. Ἐνταῦθα. ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου ἀκριβῶς ἐπάτησαν οἱ ἄχραντοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν πόδες κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας Του. Ἐντεῦθεν ἐν δόξῃ πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἀνελήφθη περιώτας τὸ θεῖον καὶ ἐνδόξον αὐτοῦ ἔργον Του δεξιοῦ Αὐτοῦ ποδὸς εἶνε τὸ ἴχνος. ὅπερ καὶ ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ἤδη(1) καὶ ἐφ' οὗ γονυπετεῖς ἐγρίζωμεν τὰ χείλη μας ἐν μεγίστει συγκινήσει καὶ ἱερᾷ ἀγαλλιάσει. Χριστιανοί τε καὶ Μωαμεθανοὶ μετ' ἴσης εὐλαβείας πλησιάζουσι πρὸς τὸν ἱερὸν τοῦτον τόπον ἀνήκοντα ἀπὸ κοινοῦ εἰς πάντας τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις οἰκοῦντας χριστιανικοὺς λαοὺς, οἵτινες ἐν ὡρισμέναις τοῦ ἔτους ἡμέραις τελοῦσι τὰς λειτουργίας των, οὐχὶ ἐντὸς τοῦ ναΐσκου — τοῦτο δὲ ἐπιτρέπεται ἕνεκα τῶν διενέξεων, αἵτινες κατὰ καιροὺς συνέβησαν ἐκεῖ μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν — ἀλλ' ἐκτὸς αὐτοῦ, ὑπὸ σκηνήν. Οἱ ἡμέτεροι δὶς τοῦ ἔτους τελοῦσιν ἐκεῖ λειτουργίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως, καὶ κατὰ τὸ Σκοῦτον τοῦ Λαζάρου, διότι ἐν τῇ ἐκεῖ πλησίον κειμένῃ Βηθανίᾳ δὲν ὑπάρχει ναὸς τῶν ὀρθοδόξων. Τὸν ναΐσκον φυλάττουσι Μωαμεθανοί, οἵτινες, κρατοῦντες τὰς κλεῖδας, ἀνοίγουσιν εἰς ὃντινα ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσέλθῃ.

Ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχει μονάστηριον τῶν Δερβισσῶν, πλησίον πάλιν τοῦ ὁποίου εἶνε ὁ τάφος τῆς ὁσίας Πελαγίας, σπήλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἠσκήτευε καὶ ἐτάφη ἡ Ἁγία. Οἱ Ἰουδαῖοι θεωροῦσι τὸ σπήλαιον τοῦτο ὡς τὸν τάφον τῆς προφήτιδος Χουλδᾶς. Ὁ τάφος οὗτος ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀθωμανούς, καὶ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κεκλεισμένος.

Ἐκ τῆς μέσης καὶ ὑψηλοτάτης τῆς Ἀναλήψεως κορυφῆς ἡ θέα εἶνε μαγευτικωτάτη. Ἄνευ ὑπερβολῆς δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι ἡ Παλαιστίνη ἅπασα, μὲ τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία της, μὲ τοὺς καταφύτους λόφους της, τὰς βαθείας χαράδρας της, τὰς εὐφόρους πεδιάδας της, τὰς μὲ σμαράγδινον τάπητα ἐστρωμένας κοιλάδας της, καὶ τὰ ὑψηλὰ βαθυκύανα ὄρη της, ὡς πανόραμα θεῖον ἐκτείνεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν.

Ἰδοὺ πρὸς δυσμὰς ἡ Ἱερουσαλὴμ ὁλόκληρος μὲ τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς τείχη, τοὺς πύργους της, τοὺς μιναρέδες της, καὶ τὰ ποικίλα οἰκοδομήματά της· ἰδοὺ ἀκριβῶς ἀπέναντι ἡμῶν ἡ Χρυσῆ Πύλη, δι' ἧς θριαμβευτικῶς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὡς βασιλεὺς καὶ κύριος κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν βαΐων. Ἡ Πύλη αὕτη πρὸς τὸ ἀνατολικὸν τεῖχος τῆς πόλεως κειμένη εἶνε τελείως τετειχισμένη σήμερον, διότι, κατὰ μωαμεθανικὴν παράδοσιν, ὁ δι' αὐτῆς εἰσελθὼν ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ θέλει κυριαρχήσῃ τοῦ κόσμου ὅλου. Ἰδοὺ ὁ τεττὲς τῆς Ἀναστάσεως ναός, οὗ καὶ ἡ θέα μόνη κάμνει τὴν καρδίαν μας ταχύτερον νὰ πάλλῃ· ἰδοὺ τὰ τόσα μοναστήρια, καὶ τὰ τόσα Τζαμία της. Ἰδοὺ ὁ λόφος Μόριὰ καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ μεγαλοπρεπὲς τέμενος τοῦ Ὀμάρ, ὅπερ κοῦ.ιον πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῶμεν. Ἰδοὺ ἡ Ἅγια Σιών, ἡ κοιλὰς Ἰωσαφάτ, τὸ χωρίον τῆς Γεθσημανῆ καὶ ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωὰμ καὶ ἡ φραγὴς Ἐνόμ. Ἰδοὺ ἐπὶ τῆς ἑτέρας κορυφῆς τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, τῆς Νοτίου τὸ Ῥωσσικὸν μοναστήριον μὲ τὸν ὡραῖον κλῆρόν του, τὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς τιμωμένην κορυφὴν ἐκκλησίαν του, τὸν μέγαν ξενῶνά του καὶ τὸ ὑψηλότατον αὐτοῦ καμπανοστάσιον. Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ ἐπισκεφθῶμεν ἕνεκα ἐλλείψεως χρόνου. Ἰδού, πρὸς νότον, τὸ χλοερὸν Κιτιμόνιον, ἡ κοιλὰς Ῥαφαὶμ, τὸ Ἡρώδειον, ὁ μελαγχολικὸς τοῦ Ἁγίου Ἠλιοῦ ἐλαιών, τὰ χαρέντα τῆς Βηθλεὲμ τοπεῖα καὶ τὰ πλούσια τῆς Χεβρῶν ζῶν. Ἰδοὺ πρὸς ἀνατολὰς, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν κάτωθι ἡμῶν, ἡ ὑπὸ Μωαμεθανῶν σήμερον κατοικουμένη Βηθανία, ὅπου ὑπάρχει τοῦ τετραημέρου Λαζάρου τὸ κενὸν μνημεῖον, καὶ πέραν ἐκεῖ οἱ καταπρασίνοι λόφοι τῆς Ἀκάρας τοῦ Ἁγίου Σάββα τῆς Ἱεριχοῦς αἱ φάραγγες καὶ αἱ πεδιάδες, ἡ πρασίνη γραμμὴ ἡ ἀκολουθοῦσα τοῦ Ἰορδάνου τὸ ῥεῦμα, ἡ μόλις διακρινομένη νεκρὰ θάλασσα, ἡ χώρα Μωὰβ καὶ Ἀμμών, τὰ ὄρη Γαλαάδ, καὶ ἀκμὴ μακρότερα τὰ μετὰ τοῦ ὁριζόντος συγχεόμενα ὄρη τῆς Ἀραβίας. Ἰδοὺ τέλος πρὸς μεσημβρίαν ὅλη ἡ Γαλιλαία, καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ μυροβόλος Λιβανος.

Ἰδοὺ τὸ Ὄρος Ἐλαιῶν τ' ἄγιο, τὸ μυρωμένο,
Καὶ ἡ τριγύρω ὡμορφη καὶ δοξασμένη χώρα·
Πόσες φορὲς τὸ βῆμα Του τὸ τριπεταλογημένο
Ἐδῶ δὲν ἔφερ' ὁ Χριστός, ποὺ 'μεῖς πατοῦμε τώρα!

Ἐκεῖνος, ποὺ ἐγνώρισε τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων,
Δοκίμασε τὰ βάσανα, τὸν πόνο, τὴν ὀδύνη,
Πόσες φορὲς δὲν ζήτησε 'ς αὐτὸν τὸν Ἅγιο τόπο
Νὰ βρῇ μικρὴ ἀναψυχή, νὰ βρῇ γλυκειὰ γαλήνη!

Πόσες φορὲς ὁ Ἰησοῦς κατάκαρδα θλιμμένος
Τὰ κουρασμένα μέλη του δὲν ἤρθε ν' ἀναπαύσῃ!
Πόσες φορὲς στὴ θεσι αὐτὴ γλωμὸς καὶ λυπημένος
Δὲν ἤρθε νὰ προσευχηθῇ δὲν ἤρθε γιὰ νὰ κλαύσῃ!

Ἐκεῖ-στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ γονατιστὸς στὸ χῶμα,
Αἷμα κ' ἱδρῶτα ἔχυσε μιὰ νύχτα μ' ἀγωνία.
Κι' ἕνα πικρὸ παράπονο τὸ θεϊκό του στόμα
Ἐξέφερε στοὺς μαθητὰς τὴν τόση λύπη μία.

Ἐλ' εἶδε τὴν ἐπιβουλή, τὸ μῖσος, τὴ μανία,
Καὶ σὰν κακοῦργος μὲ σπαθὶ καὶ ξύλα συνελάφθη.
Κι' ἐδῶ ψηλὰ στὴν κορυφὴ αὐτὴ τὴν οὐρανία
Ὁλόσωμος στοὺς οὐρανοὺς μὲ δόξαν ἀνελήφθη.

Μὰ πρὶν νὰ φύγῃ ὁ Χριστὸς ἔλεγε κλωνάρι ἕνα
Ἔκοψε καὶ τὸ φύτευσε 'ς αὐτὴν τῆς γῆς τὴν ἄκρη.
Τὸ κύτταξε φιλόστοργα, θερμὰ, ἀγκαλιασμένα,
Τὸ ἐλόγησε, τὸ πότισε μὲ αἷμα καὶ μὲ δάκρυ.

. . . . . .

(1) Τὸ τοῦ ἀριστεροῦ εὑρίσκεται σήμερον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Θέκλης.

Χρόνια περάσανε πολλά. Τὸ δέδιο μεγαλώνει
Ἡ θεία πίστι τοῦ Χριστοῦ ἡ μ' εἶχε πιστεμένη.
Σὰν γιγαντόσωμη ἐλπὶς τοῦ, κλώνους της ἁπλώνει
Καὶ ἀγκαλιάζει ὁλοκληρη τώρα τὴν Οἰκουμένη.

Καὶ 'μεῖς ἐδῶ γονατιστοὶ τὸ βάχο προσκυνοῦμε,
Ὅπου τὸ ἴχνος τοῦ Χριστοῦ τὸ θεῖο ἐπατήθη.
Κι' ἀπὸ καρδιὰς τὸν Ὕψιστο Θεὸ εὐχαριστοῦμε,
Γιατὶ αὐτὸς ὁ πόθος μας ὁ θεῖος ἐπληρώθη!

Ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀναλήψεως ἐρχόμεθα εἰς τὴν Βήρειον κορυφὴν, τὴν Γαλιλαίαν. Τρεῖς παραδόσεις ὑπάρχουσι περὶ τῆς ὀνομασίας ταύτης. Κατὰ μὲν τοὺς Ἀντιόχους ὠνομάσθη Γαλιλαία, διότι ἐνταῦθα μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος εἶδον οἱ Ἀπόστολοι τοὺς δύο λευκοστόλους ἄνδρας, οἵτινες εἶπον αὐτοῖς· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; κτλ. (Πράξ. α' 11). Πλὴν, ἀφοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀναλήψεως ἀνελήφθη ὁ Σωτὴρ, ἐκεῖ ἔπεσε νὰ ἐνεφανισθῶσιν οἱ ἄγγελοι εἰς τοὺς Μαθητὰς καὶ οὐχὶ ἐνταῦθα. Κατ' ἄλλην ἑρμηνείαν παράδοσιν, ἐνταῦθα ἦτο ξενῶν, ὅπου κατέλυον οἱ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα εἰς Ἱεροσόλυμα ἐρχόμενοι Γαλιλαῖοι· καὶ κατ' ἄλλην, Γαλιλαία ὠνομάσθη ἡ κορυφὴ, ἐπειδὴ ἐνταῦθα, μετὰ τὴν θείαν Ἀνάστασιν, συνῆγον οἱ Ἀπόστολοι, οἵτινες καὶ Γαλιλαῖοι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὠνομάζοντο καὶ ἐνταῦθα τὴν πρώτην μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ ἐπέφανε. ἐνεφανίσθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς ἕνδεκα Μαθητὰς Του, ἐνταῦθα δὲ καὶ τὴν τελευταίαν ἡμέραν, τὴν τεσσαρακοστὴν, ἐνεφανίσθη πάλιν εἰς αὐτοὺς, ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἢ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναληφθῇ. Αἱ δύο τελευταῖαι παραδόσεις φαίνονται εὐλογώτεραι.

Ὁλόκληρος ἡ κορυφὴ αὕτη ἀνήκει σήμερον εἰς τὴν Ἁγίαν Ἰορδάνου Ἐπιφάνειαν. Ἄλλοτε κατείχετο ὑπὸ χωρικῶν. πλὴν μέρος μὲν ἠγοράσθη κατὰ τὸ 1836 διὰ συνεισφορᾶς ὑπὸ τῶν πατέρων τοῦ Ἱεροῦ κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, μέρος δὲ κατὰ τὸ 1859 ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Πέτρας Μελετίου, ὅστις περιέβαλεν αὐτὸ διὰ τείχους καὶ ἐφύτευσεν ἐλαίας τινάς.

Καὶ ἔμενε δὲ οὕτως ἔρημος ὁ χῶρος ἐκεῖνος μέχρι τοῦ 1881, ὁπότε ὁ Σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου Ἐπιφάνιος, δι' ἰδίας του δαπάνης περιέβαλεν ὁλόκληρον τὸ ὀροπέδιον διὰ τείχους στερεοῦ, ὡμόλιθο τέρμα, καὶ ὠκοδόμησεν ἐπαύλιν ὡραιοτάτην. Πρὸς νότον τοῦ περιβόλου, ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχον τὰ λείψανα τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀνεγερθέντος ἄλλοτε ναοῦ τῆς Ἁγίας Μαρίας, ἐπ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ τὸν πατριάρχην Χρυσάνθου ἡ Ἐφάνη ἄγγελος εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ἔδωκεν αὐτῇ κλάδον φοίνικος τῇ ἐμήνυσε τὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς μετάστασιν της, ὁ ἅγιος Ἰορδάνου φιλοδόμησεν ἐπὶ ὡραιοτάτου μωσαϊκοῦ ναΐσκον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου φιλοκάλως δὲ, ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς αὐτὸν διεκόσμησεν.

Ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ὑπάρχει ἰσχαία στέρνα, καλουμένη ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων Τῶν Ἀποστόλων, ὑπὸ δὲ τῶν Ῥωσσῶν Εἰρήνη ἡμῖν. Ἐκεῖ λέγεται ὅτι εἶχον οἰκοδομηθῆ ὑπὸ τῶν Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένας ναοὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἄστεγος, διότι τὸ ἅμα τῶν Γαλιλαίων καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν οἵτινες ἐκεῖ προσέρχονται, μόνος ὁ οὐρανὸς πρέπει νὰ περιορίζῃ. Τὸν ἄστεγον τοῦτον ναὸν ὁ Ἅγιος Ἰωσαφάτου ἀνωκοδόμησεν εἰς ξενῶνα (διότι εἶνε ἀπηγορευμένον νὰ ἀνεγερθῇ ἐκεῖ ναός) ὑπὸ τὸ ὄνομα ναὸς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἢ τῶν Γαλιλαίων ἀνδρῶν. Μόνη ἡ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἁγία Τράπεζα καὶ τὰ δύο ἐξ ἐρυθροῦ κυροπήγια τὰ συμβολικὰ τοῦ δύο ἀγγέλους παριστάνοντα δεικνύουσι τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου. Ἔμπροσθεν δὲ τῆς ἁγίας Τραπέζης ὑπάρχει γεγραμμένον τὸ ἑξῆς τετράστιχον:

Τὸν ἄστεγον τοῦτον Ναὸν ἀνδρῶν τῶν Γαλιλαίων,
Ὃν ἄμοιρα ἐκείνα κα ἔστησε ὁ χρόνος,
τὰ τῶν ἀνωκοδόμησε τῇ τοῦ Κύριου χαριτι
ὁ Ἰωρδάνου πρὸς πολὺ ἀντέξοι παλαίων

Ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ Ναοῦ διάφορα χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶνε ἐπιγεγραμμένα.

Ὁ περίβολος μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ ἐπαύλεως καὶ τῶν ἐκκλησιῶν καλεῖται μὲ ἓν ὄνομα Μετάστιον τῆς Ἀναλήψεως ἐν Γαλιλαίᾳ, ἀνήκουσι δὲ ἤδη, ὡς ἀνωτέρω εἶπον εἰς τὸν Ἅγιον Ἰορδάνου, πλὴν μετὰ τὸν θάνατόν του θέλουσι περιελθεῖ εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου. Θαύμαστον ἀληθῶς ἔργον ἐπετέλεσε ὁ Σεβάσμιος ἐκεῖνος Ἱεράρχης ἐξασφαλίσας διὰ τῶν οἰκοδομημάτων αὐτῶν τὴν ἡμετέραν κατοχὴν ἐπὶ τοῦ Ἁγίου ἐκείνου Τόπου ἐπὶ τοῦ ὁποίου πάντων τῶν ἐθνῶν τὰ βλέμματα μετὰ πόθου ἦσαν ἐστραμμένα.

Καὶ ἐκ τῆς κοσμικῆς Γαλιλαίας ἡ ἄποψις τῆς χώρας τοῦ Ἰησοῦ εἶνε θαυμασία! Ἡ Ἁγία Γῆ, ἡ τόπον πλουσία εἰς ἱερὰ καὶ ἱστορικὰ γεγονότα, ἄτοξ ἔτι λαμπρὰ καὶ περικαλλὴς προσπίπτει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας, καὶ μᾶς διεγείρει τὰ ἀπερίκλειστα θέλγητρά της, ἄτινα οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπαυδιωμεν ἴσως (ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον), ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε θέλομεν λησμονήσει!

Καμπαλλία Δασκαλοπούλου.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Ζ'

Ἐὰν ὁ θάνατος ἦν ἀχρεῖος πρὸς τὸν θνήσκοντα. Γνώμη τῆς βασιλίσσης Βικτορίας. Ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου. Ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἀποθνήσκειν. Αἱ πέντε ἀπόψεις τοῦ θανάτου.

«Εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐν ἐξουσίᾳ πλέονες.» EDWARD YOUNG.

Ἐξετάσαμεν ἐν συνόψει ἐν τοῖς προηγουμένοις τὸν θάνατον ἀπὸ τῆς γενικῆς αὐτοῦ ἀπόψεως. Ἐξετάσωμεν ἤδη

αὐτὸν καὶ ἐν σχέσει πρὸς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀποθνήσκει.

Πρὸς ἐξέτασιν τοῦ νέου τούτου ζητήματος λάβωμεν ὡς βοήθημα ἀσφαλὲς τὴν ἰσχυρὰν ἐκείνην δύναμιν, ἡ ὁποία βεβαίαν δύναται νὰ μᾶς δώσῃ τὴν λύσιν αὐτοῦ· τὴν θρησκείαν.

Ναί. Ἡ θρησκεία μόνη δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν ἀποθνήσκοντα· διότι ποῖον ἄλλο ἰσχυρότερον τούτου στήριγμα δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος, δι'ὑστάτην φορὰν ἀποχαιρετίζων τὸν κόσμον τοῦτον, ὅπου τὰ πάντα ἔοχονται καὶ παρέρχονται, βλέπει καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ ἀγαθὰ ἐπίγεια καὶ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν ὡραίαν φύσιν ὡς σκιὰν ὠχρὰν καὶ φασματώδη, βαθμηδὸν ἐξαφανιζομένην πρὸ τῶν κλειομένων διὰ παντὸς ὀφθαλμῶν του διὰ τῶν βαρέων τοῦ θανάτου πτερύγων;

«Ἡ θρησκεία, λέγει ὁ πατὴρ Locordaire εἰς τινα τῶν Ὁμιλιῶν του, ἡ θρησκεία εἶνε παντοδύναμος· διότι, οὖτα αὕτη θυγάτηρ τῆς πίστεως, ὄργανον τῆς πίστεως, μήτηρ τῆς πίστεως, ἔχει τὴν ὑψηλὴν καὶ θείαν ἐκείνην ἀποστολὴν τοῦ νὰ κατορθόνῃ. Ὥστε νὰ ὑπερισχύῃ ἡ οὐσία ἐπὶ τοῦ φαινομένου, τὸ βάθος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, τὸ ἄπειρον ἐπὶ τοῦ ἐφημέρου, τὸ ἀμετακίνητον ἐπὶ τοῦ μεταβαλλομένου, ἡ αἰωνιότης ἐπὶ τοῦ χρόνου, ὁ Θεὸς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου».

Ἡ πλαστικὴ τέχνη συνήθως, παρίστησι τὴν θρησκείαν ὑπὸ μορφὴν γυναικός, ἐχούσης μεγαλοπρεπῆ τὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλουσι τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ὑπόκλισιν, ἐνδεδυμένης ἐσθῆτα εὐρεῖαν καὶ μακρὰν καὶ φερούσης ὡς ἴδιον χαρακτηριστικόν της τὸν Σταυρόν, σύμβολον τῆς σωτηρίας, τὸν ὁποῖον ἐνηγκαλισμένον κρατεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός, ἐνῷ διὰ τῆς ἀριστερᾶς φέρει τὰ ἱερὰ Βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. Ἵσταται ἐπὶ λίθου γωνιαίου· τὸ δὲ βλέμμά της ἔχει ἐστραμμένον πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐκ τοῦ ὁποίου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον φαίνεται αὐτῇ ἐν εἴδει περιστερᾶς.

Ὁποία γλυκεῖα ἔκφρασις ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ! Πόσον ὁ ἄνθρωπος δὲν συγκινεῖται, καὶ ἰδίως ὅταν εὑρίσκηται ὑπὸ τὴν βαρεῖαν πίεσιν τῆς δυστυχίας, πρὸ τῆς θέας γυναικός, προσωποποιούσης τὴν ἱερὰν καὶ ἁγίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ θρησκείαν, ἡ ὁποία εἶνε τῶν τεθλιμμένων ψυχῶν ἡ παρηγορία καὶ ἡ ὁποία ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὀνομάζεται ἡ Θρησκεία τῶν δυστυχῶν.

«Ἰδοὺ ἡ ὀπαράμιλλος δόξα τῆς θρησκείας, λέγει ὁ κόμης τοῦ Montalembert. Αὕτη, δίδουσα τὴν λύσιν ὅλων τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ τὴν κατανόησιν ὅλων τῶν ἱστορικῶν ἐπαναστάσεων, κατέχει πρὸ πάντων καὶ πάντοτε τὴν κλεῖδα τῶν καρδιῶν μας· αὕτη ἐπιχέει τὸ βάλσαμον καὶ τὴν παρηγορίαν ἐφ' ὅλων τῶν θλίψεών μας· αὕτη περιέχει τὸ πλήρωμα ὅλων τῶν πόθῶν μας· αὕτη γιιώσκει νὰ χαλιναγωγῇ τὰ πάθη μας, χωρὶς νὰ τὰ ἐξασθενίζῃ· αὕτη ἐξαγνίζει τὰ θερμὰ δάκρυά μας, ἀντὶ νὰ τὰ ἀπομάσσῃ (1) αὕτη προκαλεῖ τὴν ρυθν αὐτῶν ἐκ τινος πηγῆς διὰ πα τὸς καθαρισθείσης, τῆς καρδίας, διὰ τοῦ αἰωνίου ὄντος, τοῦ Ἰησοῦ· αὕτη ἀντικαθιστᾶ τὸ λυκαυγὲς τῶν ἐφημέρων ὀνείρων μας διὰ τῆς ἀκτινοβόλου καὶ θελκτικῆς ἱλαρότητος τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε σβέννυται· αὕτη θερμαίνει τὰς καρδίας μας διὰ τῆς φλογὸς ἐκείνης, τῆς ὁποίας αἱ λάμψεις ἀκτινοβολοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἀπείρου· αὕτη ἀπεκόλυψε καὶ καθιέρωσε τὸν ὑπέροχον θρίαμβον τῆς ἀγάπης· αὕτη, ὑπερνικῶσα καὶ καταβάλλουσα τὰ μᾶλλον τρυφερὰ καὶ τὰ μᾶλλον ἀδάμαστα πάθη μας διά τινος δυνάμεως ἰσχυροτάτης καὶ θελκτικωτάτης ἅμα, τῆς μελλούσης δηλαδὴ μακαριότητος καὶ τῆς δόξης, τὰ θυσιάζει ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Θεοῦ».

Ἀλλὰ τί εἶνε ὁ θάνατος δι' ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον διὰ τοῦ ἀπαισίου δρεπάνου του πλήσσει; τί ὀνομάζομεν θάνατον;

«Εἶνε, λέγει ἡ βασίλισσα Βικτωρία, τὸ νὰ σβέννυται ὁ ἄνθρωπος ὅπως τὸ φῶς, καί, ὑπὸ τὸ κράτος γλυκείας ἐκστάσεως εὑρισκόμενος, νὰ λησμονῇ ἑαυτόν· νὰ λησμονῇ δὲ καὶ ὅλα τὰ παρελθόντα φαινόμενα τῆς ἡμέρας, ὅπως λησμονῇ τὰ φάσματα ἐφημέρου ὀπτασίας καὶ νὰ συνδέῃ, ὡς ἐν ὀνείρῳ, νέους δεσμοὺς μετὰ τοῦ κόσμου τοῦ Θεοῦ. Θάνατος εἶνε τὸ νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς σφαῖρας ἀνωτέρας καὶ τὸ νὰ κάμῃ ἓν βῆμα πρὸς τὰ πρόσω, τὸ ὁποῖον ἄλλως δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ κάμῃ, διὰ νὰ ἀνέλθῃ βαθμολογικῶς τὴν δημιουργίαν. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἀποθνήσκει, κλείει τοὺς λογαριασμούς του διὰ παντὸς μετὰ τοῦ ἐπιγείου τούτου κόσμου καὶ ἔχει τόσην ὀλίγην συνείδησιν τῆς μεταβάσεώς του ἀπὸ τῆς ζωῆς εἰς τὸν θάνατον, ὅσην συνείδησιν ἔχουσι καὶ οἱ ζῶντες τῆς μεταβάσεώς των ἀπὸ τῆς ἐγρηγόρσεως εἰς τὸν ὕπνον».

Ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς ζωῆς εἰς τὸν θάνατον εἶνέ τι βεβαίως σπουδαῖον. Δὲν πρέπει λοιπὸν λίαν ἀδιαφόρως ν' ἀτενίζωμεν πρὸς τὴν μετάβασιν ταύτην, ἡ ὁποία μᾶς μεταφέρει ἀπὸ τοῦ γνωστοῦ κόσμου εἰς τὸν ἄγνωστον κόσμον, τὸν ὁποῖον ἐν τούτοις ἐλπίζομεν ὅτι εἶνε καλήτερος.

Ὁ Charron, εἷς τῶν ἐμβριθεστάτων συγγραφέων, ἐν τῷ ἐξόχῳ βιβλίῳ του ἡ Σοφία, γράφει τὰ ἑξῆς περὶ θανάτου:

«Ἡμέρα τοῦ θανάτου.—Ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου εἶνε ἡ ὑπερέχουσα ἡμέρα. Ἐξ αὐτῆς κρίνονται ὅλαι αἱ ἄλλαι προγενέστεραι τοῦ βίου μας ἡμέραι, διότι εἰς ταύτην ἀναφέρονται, καὶ αὕτη λαμβάνεται ὡς βάσις τῆς ἐκτιμήσεως ὅλων τῶν ἠθικῶν πράξεών μας. Τότε συλλέγονται καὶ δοκιμάζονται οἱ καρποὶ ὅλων τῶν πράξεών μας καὶ τῶν σκέψεών μας ὅλου τοῦ ἐπιγείου βίου μας.

Διὰ νὰ κρίνῃ τις περὶ τῆς ζωῆς τινος, πρέπει νὰ παρατηρήσῃ ὑπὸ ποίαν ἠθικὴν κατάστασιν ἔρθασεν εἰς τὸ τέρμα τῆς ζωῆς του, διότι τὸ τέλος στεφανόνει τὸ ἔργον.

(1) Σημ. Μεταφρ. Ὁ ἀείμνηστος καθηγητής μου τῆς φιλοσοφίας Ι. Δ. Ἀριστοκλῆς, μοὶ ἔλεγέ ποτε, ὅτι «τὰ δάκρυα εἶνε τὸ καθαρτήριον ὕδω τῆς κποδίας· Ναὶ τῷ συνεπλήρωσα, ἐπὶ μόνῳ ὅμως τῷ ὅρῳ, τῆς κατ' ἀνάγκην παραδοχῆς καὶ βεβαιότητος, ὅτι ὑπάρχει Θεός.

Ὁ ἐνάρετος θάνατος τιμᾷ ὅλην τὴν ζωήν, ὁ δὲ κακὸς τὴν δυσφημεῖ. Δὲν δύναταί τις νὰ κρίνῃ ἀσφαλῶς περί τινος ἀνθρώπου, χωρὶς νὰ τὸν ἀδικήσῃ, πρὶν ἴδῃ νὰ παίξῃ καὶ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν τοῦ δράματός του, ἡ ὁποία εἶνε ἀναμφιβόλως καὶ ἡ δυσκολωτέρα. Ὁ Επαμεινώνδας, ὁ ἔξοχος τῆς Ἑλλάδος ἀνήρ, ἐρωτηθεὶς παρά τινος ποῖον τῶν τριῶν ἀνδρῶν μᾶλλον ἐξετίμα· Ἐκεῖνον, τὸν Χαρίαν, ἢ τὸν Ἰφικράτην, ἀπεκρίνατο· «πρέπει πρῶτον νὰ περιμένωμεν ν' ἀποθάνωσι καὶ οἱ τρεῖς καὶ ἔπειτα ν' ἀπαντήσω». Ὁ λόγος εἶνε, ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, δύναταί ὁ ἄνθρωπος πάντοτε νὰ καλύπτῃ τὰς πράξεις του, ἀλλὰ κατὰ τὴν λύσιν τοῦ δράματος τῆς ζωῆς του δὲν ἔχει πλέον τί νὰ προσποιηθῇ. Ἐκτὸς τούτου κακός τις δαίμων φαίνεται, ὅτι μᾶς παραφυλάττει κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἡμέραν, ὡς τὴν ἐπισημοτέραν στιγμὴν τῆς ζωῆς μας, διὰ νὰ δείξῃ τὴν δύναμίν του καὶ ν' ἀνατρέψῃ, ἐν μιᾷ στιγμῇ, ὅ,τι ὠκοδομήσαμεν καὶ συνελέξαμεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη· διὰ τοῦτο λίαν σοφῶς κἀὶ ὁ Σόλων εἶπεν εἰς τὸν Κροῖσον «μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε».

Ἐπιστήμη τοῦ ἀποθνήσκειν. — Εἶνε σπουδαῖον πρᾶγμα τὸ νὰ μάθωμεν ν' ἀποθάνωμεν· ἡ ἀνωτέρα ἐπιστήμη αὐτὸν τὸν σκοπὸν δέον νὰ ἔχῃ. Δὲν μετεχειρίσθη κακῶς τὴν ζωήν του ἐκεῖνος, ὅστις ἔμαθε καλῶς ν' ἀποθάνῃ· τὴν ἀπώλεσε δ' ἐκεῖνος, ὅστις δεν γινώσκει νὰ τὴν φέρῃ αἰσίως εἰς τὸ ἐπιτάφιον τέρμα της. «Κακῶς ζῇ ἐκεῖνος, ὅστις ἐν ἀγνοίᾳ διάγει τὸν βίον του, καλῶς δ' ἀποθνήσκει οὐδὲ ἀνωφελῶς ἔζησεν, ὅστι; εὐδαιμόνως τὸν βίον ἐτερμάτισε» (Σενέκας). Δὲν δύναται ἐπιτυχῶς νὰ σκοπεύσῃ ἐκεῖνος, ὅστις δὲν βλέπει ἀτενῶς πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ δὲν δύναται καλῶς νὰ ζήσῃ ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἀτενίζει πάντοτε πρὸς τὸν θάνατον. Ἐν συντόμῳ ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἀποθνήσκειν εἶναι ἐπιστήμη τῆς ἐλευθερίας, τοῦ νὰ μὴ φοβῆται ὁ ἄνθρωπος τίποτε, τοῦ νὰ ζῇ καλῶς, εὐχαρίστως καὶ εἰρηνικῶς. Ἄνευ τῆς ἐπιστήμης ταύτης οὐδεμία τοῦ βίου εὐχαρίστησις ὑπάρχει· οὐδὲ δύναταί τις ν' ἀπολαύσῃ πράγματός τινος, τὸ ὁποῖον φοβεῖται πάντοτε μήπως τὸ ἀπολέσῃ.

Πρῶτον καὶ πρὸ πάντων πρέπει νὰ προσπαθῶμεν, ὥστε αἱ κακίαι μας ν' ἀποθνήσκωσι πρὸ ἡμῶν· δεύτερον πρέπει νὰ ἡμεθα πάντοτε ἕτοιμοι. Ὦ! ὡραῖον πρᾶγμα εἶνε, τὸ νὰ δύναταί τις νὰ κατωρθόνῃ, ὥστε νὰ τελευτῶσι αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ βίου του πρὸ τοῦ θανάτου του οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ πλέον ἄλλο τι νὰ πράξῃ, παρὰ ν' ἀποθάνῃ· νὰ μὴ ἔχῃ πλέον οὐδενὸς ἀνάγκην, οὔτε τοῦ χρόνου, οὔτε τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ μόνος καὶ κατευχαριστημένος ν' ἀπέρχηται ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· καὶ τρίτον νὰ θέλωμεν νὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος, διότι τὸ ν' ἀποθάνῃ τις καλῶς ἔγκειται εἰς τὸ ν' ἀποθάνῃ μετὰ προθυμίας καὶ εὐχαρίστως.

Αἱ πέντε ἀπόψεις τοῦ θανάτου. — Κατὰ πέντε διαφόρους ἀπόψεις πρέπει νὰ ἐμβλέπωμεν πρὸς τὸν θάνατον· α) νὰ τὸν φοβώμεθα καὶ νὰ τὸν ἀποφεύγωμεν ὡς τὸ μέγιστον κακόν, β) νὰ τὸν περιμένωμ ν ἡσύχως καὶ μεθ' ὑπομονῆς ὡς τι φυσικόν, ἀναπφευκτον καὶ λογικόν, γ) νὰ τὸν περιφρονῶμεν ὡς τι ἀδιάφορόν καὶ μὴ ἔχον μεγάλην σπουδαιότητα δ) νὰ τὸν ἐπιθυμῶμεν, νὰ τὸν ζητῶμεν καὶ νὰ προσβλέπωμεν πρὸς αὐτὸν ὡς τὸν μόνον λιμένα τῶν τρικυμιῶν τῆς παρούσης ζωῆς μας· μάλιστα δὲ καὶ ὡς τὸ μέγιστον κέρδος· καὶ ε) νὰ παραδιδώμεθα προθύμως εἰς αὐτόν. Περὶ ἑκάστης δὲ τῶν ἀπόψεων τούτων θὰ διαλάβωμεν ἐν τοῖς κατωτέρω.

(ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) **Ν. Κ. Μάκαρος.**

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Χ. ΑΜΒΡΑΖΗ
Καθηγητοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου καὶ πρώην Ἱεροκήρυκος Σμύρνης

Ο ΡΑΒΒΙΝΟΣ ΙΣΑΑΚ Μ.

Ο ΠΙΣΤΕΥΣΑΣ ΕΙς ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Διήγημα

ΤΟΜΟΣ Β'.

[Βλέπε ἀριθμὸν 235]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

— Πῶς; εἶπεν, ὁ Ἰησουΐτης Λουΐγγης· ὁ Πάπας εἶναι διάδοχος τοῦ Πέτρου, καὶ ἔχει τὰ δικαιώματα ὅλα τοῦ Πέτρου . . .

— Ὄχι, εἶπον ἐγώ, ὄχι! ὁ Πάπας δὲν εἶναι διάδοχος τοῦ Πέτρου. Τοῦτο δυνάμεθα ἡμεῖς οἱ Ἀνατολικοὶ ν' ἀποδείξωμεν ἱστορικῶς . . . .

— Πόθεν, εἶπεν ὁ Ἱερώνυμος, ἐκ τῆς Ἱστορίας, τὴν ὁποίαν ἔπλασαν οἱ Διαμαρτυρόμενοι, καὶ ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας;

— Ὄχι, εἶπον ἐγώ, ἀλ' ἐκ τῆς ἱστορίας. τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ ἀπόστολος καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, καὶ ἐξ ὅσων δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Παύλου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας...

— Θὰ ἦνε παράδοξον, εἶπεν ὁ Λουΐγγης. Ἂν ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ Πάπας τῆς Ρώμης δὲν εἶναι διάδοχος τοῦ Πέτρου, τότε οὔτε ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, οὔτε Κεφαλὴ ἀλάνθαστος, καὶ πίπτει ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας . . .

— Καὶ ἂν καθ' ὑπόθεσιν ὁ Πάπας ἦτο διάδοχος τοῦ Πέτρου, εἶπον ἐγώ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, διότι οὐδεμίαν τοιαύτην ἐξουσίαν ἔλαβεν ὁ Πέτρος παρὰ τοῦ Κυρίου, ὅπως ἀποδείχθη τοῦτο εἰς τὴν μετὰ τοῦ Μονσινιόρου Μποναβεντούρα συζήτησίν μας, ὅτε κατὰ πρῶτον εἴχομεν τὴν τιμὴν νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ (1). Ὅτι δὲν εἶναι ἀλάνθαστος, θὰ ἀποδειχθῇ ἐξ ὅσων θὰ εἴπωμεν. Ἀλλὰ τώρα θ' ἀποδείξωμεν, ὅτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι διάδοχος τοῦ Πέτρου, ἀφοῦ ὁ Πέτρος οὐδέποτε ἐπεσκέφθη τὴν Ρώμην . . . .

— Δὲν ἐπεσκέφθη τὴν Ρώμην ὁ Πέτρος; ἀνεφώνησεν ὁ Ἱερώνυμος. Πῶς εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ ὅλη ἡ Ἐκκλησία μας τὸ κηρύττει; Ἀλλὰ τί λέγω; Αὐτὴ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τὸ παραδέχεται.

— Ποῦ; ἠρώτησα . . .

Καὶ ὁ Ἱερώνυμος ἐξήγαγε τότε ὅπλα φοβερά, τὰ ὁποῖα εἶχε λάβει ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας τοὺς Ἀναταλικούς. Εἶχε τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τοῦ Φιλαρέτου Βαφείδου, ἀρχιμανδρίτου, Δ. Φ. Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ Θεολογικῇ Σχολῇ, πρώην δὲ Μητροπολίτου Καστορίας.

— Ἰδού, εἶπεν ὁ Ἱερώνυμος, ἰδοὺ τί γράφει περὶ τῆς μεταβάσεως τοῦ Πέτρου εἰς τὴν Ρώμην ὁ Ὀρθόδοξος Μητροπολίτης Βαφείδης. . . . .

Καὶ ἀνοίξας εὗρε τὸ Ἰον Κεφ. § 34, καὶ ἀνέγνω:

— «Ἡμεῖς ἀπέναντι τῆς ὁμοφώνου μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων Κλήμεντος Ρωμης (1. Κορινθ. 5), Διονυσίου Κορίνθου (παρ' Εὐσεβίῳ Ἐκκλησ. Ἱστορ. 2,25), Γαΐου (αὐτόθι) Εἰρηναίου (3, 1) Τερτουλλιανοῦ (κατὰ τῶν Μαρκ. 4, 5) Ὠριγένους (παρ' Εὐσεβίῳ 3, 1) Λακταν-

(1) Ὅρα περὶ τούτου Κεφ. Β'. τοῦ παρόντος ἔργου.

τίου (de re publ. 2 Εὐσεβ. Ἐκκλησ. ἱστορ. 2 22) καὶ Ἱερωνύμου (de viris illustribus c. 1) Περὶ τῆς εἰς Ῥώμην μεταβάσεως τοῦ Πέτρου εἶναι δυσκολίαν νὰ ἀποδεχθῶμεν τὸν ἀντιγραφισμὸν τῶν νεωτέρων ἀρνούμενων ταῦτα».

Ἀναγιγνώσκων ταῦτα ἐβρονθύετο καὶ ἐγανύρια ὁ Παπιστής (1).

Παρευέβη τότε καὶ ὁ Ἰησουΐτης Λουίγγης καὶ τρέξας εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου·

— Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ, εἶπε, τὸ Πηδάλιον τοῦ Μοναχοῦ Νικοδήμου;

— Ναί, εἶπον, ὑπάρχει. Ἰδοὺ αὐτό!

Καὶ ὁ Ἰησουΐτης λοβῶν, καὶ ἀνοίξας καὶ εὑρὼν τὰ προλεγόμενα εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς Κανόνας σελ. 11, σημ. γ'. ἀνέγνω:

— «Ἦτο δὲ ὁ ἅγιος Κλήμης . . . χειροτονήσας ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης, ἡμίσους μετὰ τὸν Πέτρον ἢ τέταρτος μετὰ τὸν Πέτρον»

Καὶ τὸ Πηδάλιον ἐδανειόθη τὰς λέξεις ταύτας τχεδὸν αὐτολέξει ἀπὸ τὸ 11ον Κεφάλαιον τῆς Μυριοβίβλου τοῦ Φωτίου.

— Πότε ἤκμασε τὸν ἡμέτερον ὁ Φώτιος;

— Περὶ τὸ 860 μ. Χ. εἶπεν.

— Ἐγνώριζε προσωπικῶς τὸν ἅγιον Πέτρον ὁ Φώτιος, ἢ ὁ Διονύσιος ὁ Κορίνθου ἢ ὁ Γάϊος, ἢ ὁ Εὐσέβιος, ἢ ὁ Τερτυλλιανός, ἢ ὁ Ὠριγένης, ἢ ὁ Εὐσέβιος, ἢ ὁ Λακτάντιος, ἢ ὁ Ἱερώνυμος;

— Ὄχι, εἶπε, δὲν ἦτο δυνατόν, διότι δὲν ἦσαν σύγχρονοι αὐτοῦ.

— Δὲν ὑπάρχουσιν, ἠρώτησα, ἱστορικοὶ γράψαντες τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἐγνώρισαν προσωπικῶς τὸν Πέτρον;

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Λουκᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ ὁ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος.

Εἰς τὸν Λουκᾶν λοιπόν, εἶπον καὶ εἰς τὸν Παῦλον θὰ εὕρωμεν τοὺς ἀληθινοὺς ἱστορικοὺς εἰδήσεις καὶ πηγάς, ἂν πράγματι ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὑπῆγεν εἰς τὴν Ῥώμην ἢ ὄχι. Ἄλλοι δὲ τινὲς ἄλλοι παρὰ τοὺς ἐρευνήσεις τῶν πρώτων φιλολόγων Πάπαι . . . Ἂς ἐξετάσωμεν λοιπόν, τί λέγει περὶ τοῦ Πέτρου ὁ Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος ἐγνώρισεν αὐτὸν προσωπικῶς, καὶ συνέγραψε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα θὰ ἴδωμεν, τί ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου, τοῦ συνεργάτου τοῦ Πέτρου . . .

(1) Τὴν διεκθεσιν σεσοφισμένην ὑπὸ τῶν Παπῶν ψευδῆ πεποίθησιν περὶ μεταβάσεως δήθεν τοῦ Πέτρου εἰς Ῥώμην, ἐξ ἧς πορεύθησαν καὶ τινες Πατέρες καὶ διδάσκαλοι, οὐδ' ἀναφέρει. ὁ Βαφιδῆς, ἠπατήθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βαφειδάς, διεψεύσθη καὶ κατορθίσας ἡ Ἀπάντησις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν κατὰ Ἰούλιον τοῦ Ἐ 9ου ἐγκύκλιον τοῦ Πάπα Λεόντος, λέγουσα: «Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ὃν οἱ Πάπαι σφετερίζονται ὡς ἱδρυτὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ πρῶτον αὐτῆς ἐπίσκοπον, σ κρυζόμενος ἐπὶ ἀποκεφαλισμῷ τοῦ Ν. αἰῶνος βιβλίων, τῶν ψευδοκλήμεν ἐων, ζητεῖ ἔτος πρὸς ἔτος, ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Συνόδῳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἐλέγχεται πικρῶς ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὡς ἐκ τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς κατακεκόπτεται κλπ. Μάλιστα δὲ παρ' ἅγιον Πέτρον ἐν Ῥώμῃ Ἀποφασιζόμενον ἐν ἔργοις πολλοὶ ἀγνοοῦσι ὑπὸ τῆς ἱστορίας (Κεφ. 1.) Ἀλλ' ἔστω πέμπτος τῶν Λατίνων, λέγει ὁ νῦν Μητροπολίτης Καστορίας Γερμανός, ὅτι ὁ Πέτρος ἵδρυσε τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐγένετο πρῶτος αὐτῆς ἐπίσκοπος, ἀλλ' οὐδενὶ μὲν γνωστὸν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐπιτυγχάνει, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀνῃρέθη ὑπὸ πολλῶν μαρτυριῶν αὐτῆς, ἀπενοῦᾶ δὲ τὸ πρῶτον ἐν ἀποκρύφοις τοῦ Β. αἰῶνος βιβλίοις τοῖς ψευδεπιγραφομένοις». (Ὅρα πραγματείαν ἱστορικὴν Γερμανοῦ Καρβαγγέλη σελ. 11.)

— Ὁμῶς, εἰπὼν ὅτι αἱ Μακεδόνες, οἱ σύγχρονοι ἑνὸς πρεσβύτου ἢ ἑνὸς συμβόντος εἶναι οἱ ἀξιοπιστότεροι μάρτυρες καὶ ἱστορικοὶ αὐτοῦ.

— Ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, εἶπον, ὁ ἑπόμενος ἔγραψε τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων, ὡς σύγχρονος καὶ συνεργάτης αὐτῶν ἀναφέρει, ὅτι ὁ Πέτρος ὑπῆγεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἐθεμελίωσε τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν (1), ἀλλ' οὐδὲν ἀναφέρει περὶ μεταβάσεως αὐτοῦ εἰς Ῥώμην. Ἂν ὁ Πέτρος ἐπορεύετο εἰς τὴν Ῥώμην, θὰ τὸ ἔγραφεν ὁ Λουκᾶς. Τὸν Χριστιανισμὸν διέδωκαν εἰς τὴν Ῥώμην οἱ «α Ρωμαῖοι» ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι παρευρεθέντες κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἶδον τὸ θαῦμα τῶν γλωσσῶν διὰ τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἤκουσαν τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων (2). Ὅτε ὁ Παῦλος ἐπορεύθη εἰς Ῥώμην, εὗρεν ἐκεῖ Χριστιανούς, ἐξελθόντας πρὸς ὑποδοχήν του «μέχρις Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν» (3) ἀλλ' οὐδὲν λέγει περὶ Πέτρου ἐν Ῥώμῃ. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολήν του ὁ Παῦλος οὐδὲν ἀναφέρει περὶ Πέτρου ἐν Ῥώμῃ. Ἐνῷ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς του (4) ἀσπάζεται Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν καὶ κατ' ὄνομα πολλοὺς δευτερεύοντας Ἀποστόλους, κατὰ ἀσπασμὸν δὲν ἀποστέλλει πρὸς τὸν Πέτρον. Ἂν ὁ Πέτρος ἦτο ἐν Ῥώμῃ, καὶ μάλιστα Ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης, ἦτο ἀναγκαῖον νὰ μὴ ἐσπουδάσῃ πρώτον αὐτὸν ὁ Παῦλος; Ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἀναφέρει διότι δὲν ἦτο ἐν Ῥώμῃ καὶ δὲν ἦτο διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, διότι οὐδέποτε ὑπῆγεν εἰς Ῥώμην. Ὥστε ἡ ἐπιγελοίως γαλκευθεῖσα φήμη τοῦ Β'. αἰῶνος περὶ τῆς μεταβάσεως τοῦ Πέτρου εἰς Ῥώμην εἶναι ὅλως διόλου ψευδής, ἀβεβαία καὶ ἀσύστατος. Ἀλλά, ἐξακολουθήσας, καὶ ἂν ὑποθέσωμεν πως στιγμήν, ὅτι περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του ὑπῆγεν, ἀποδεικνύεται πάλιν, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἱδρυτὴς καὶ θεμελιωτὴς τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, διότι ὁ Παῦλος εὗρεν ἐν Ῥώμῃ χριστιανούς, πρὶν ἢ παρεμβῇ ἐκεῖ ὁ Πέτρος. Συμφώνως λοιπὸν μὲ τὰς Ἱερὰς Γραφὰς καὶ τὴν Ἱστορίαν, ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἱδρυτὴς τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ἄρα ὁ Πάπας δὲν εἶναι διάδοχος τοῦ Πέτρου, ἀλλ' οὔτε τοῦ Παύλου εἶναι διάδοχος διότι ἂν καὶ εἶναι ἱστορικῶς βέβαιον, ὅτι ὁ Παῦλος εἰργάσθη καὶ ἐκήρυξεν ἐπὶ δύο ὁλόκληρα ἔτη τὸ Εὐαγγέλιον (5) μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει, ὅτι εὗρεν ἐν Ῥώμῃ χριστιανούς, ἄρα οὔτε ὁ Παῦλος εἶναι ἱδρυτὴς τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. . . . Πάλιν ὅμως, συμφώνως μὲ τὰς ἁγίας Γραφὰς καὶ μὲ τὴν Ἱστορίαν, εἶναι διάδοχος τοῦ Πέτρου Ὁ Ἐπίσκοπος ἢ Πατριάρχης Ἀντιοχείας ἀναμφιλέκτως καὶ ἀναντιρρήτως. Καὶ ὅμως οὐδέποτε οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ διενοήθησαν κἂν νὰ ἰσχυρισθῶσιν ὅτι, ὁ Ἀντιοχείας ὡς διάδοχος τοῦ Πέτρου, εἶναι καὶ ἀλάθητος Ἀρχηγὸς καὶ διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας. (ἀκολουθεῖ)

(1) Πράξ. ΙΔ' καὶ Ἐ' 7. (2) Πράξ Β'. 4 κ.τ.λ. ἑξῆς. ( ) Πάρ. ΚΗ 15. (3) Ρωμαίους ΣΤ 9. 1. (4) Πράξ ΚΗ 30.

ΚΗΡΥΓΜΑ ΑΝΑΓΙΑΔΑΣΕΩΣ.
Ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ αὐλῇ Πυρηνογωγείου Διαλαμπῆ
Κυριακὴ 7 Ἰουλίου ὥρ. 7 1/2 8 1/2 μ.μ. Μ. Γαλάνος.
Ἐν Πειραιεῖ ἐν τῷ Ζωολογικῷ Ὁμιλοθεάτρῳ
Κυριακὴ 7 Ἰουλίου ὥρ. 5 6 μ.μ. Κ. Διαλεγμᾶς.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. Ζ. ΔΙΑΛΕΣΜΑ
66—Ὁδὸς Ἀδριανοῦ—66